

Pandemie skončila, zapomeňte!

blogosvet.cz/article/pandemie-skoncila-zapomente-vWTqM

Covidová krize otřásla našimi životy více než cokoliv jiného. Nyní by měl být čas reflexe toho, co se stalo. Místo toho nastalo jen velké mlčení...

Kamila Hronová

psycholožka

25. ledna v 15:46

582 zobrazení

[2 komentáře](#)

Prosím tě, co pořád řešíš?

Kdybych měla jednou větou vystihnout převládající náladu ve společnosti týkající se dozvuků pandemie covidu, byla by tato věta. Restrikce skončily, netestujeme se, život se vrátil do starých kolejí. Posedět s přáteli třeba v kavárně je opět běžnou záležitostí, kvůli které není třeba se ničím prokazovat. Už se nebojíme nákazy a média nás nezahrnují zprávami o přeplněných nemocnicích.

Pominu-li obavy ze vzrůstajících cen a války na Ukrajině, můžeme si oddechnout a na ty hrůzy rychle zapomenout. To je ostatně lidské povaze blízké. Tak co tedy pořád řeším?

Současnou společnost charakterizuje všemožné vyhýbání se těžkostem. Chceme si uchovat dětskou víru, že bolest, zodpovědnost a nepříjemné pravdy lze donekonečna odsunovat. Místo změny životního stylu si vezmeme prášek na bolest, výrobu poškozující přírodu a životní prostředí odsuneme do třetího světa. Však ono to (dočasně!) zmizí. Anebo to za nás vyřeší technologie.

Zcela v tomto duchu se naše společnost staví i k reflexi událostí několika uplynulých let. Covidová krize představovala nejzásadnější změnu a otřes zavedeného způsobu života za mnoho let. Mnoho lidí přišlo o podnikání, které předtím dlouho budovali, lékařské úkony se odehrávaly v obchodních centrech a směňovaly se za tenisky či vstupenku do běžného života. Před rokem touto dobou probíhala tvrdá diskriminace neočkovaných lidí, ač již bylo zjevné, že minimálně přenosu viru ani onemocnění očkování nebrání. Proběhly události, které bychom ještě před několika lety považovali za nemyslitelné. Většina dospělých se nějak oklepala, hůř to zvládli mladí lidé. Množství dětí a dospívajících, kteří už svůj život nezvládají bez odborné pomoci, dostalo systém psychologické a psychiatrické péče na hranu.

Poté, co akutní ohrožení odeznělo, by měla proběhnout celospolečenská reflexe toho, co a proč se stalo. Stejně jako v osobním životě nebo rodinném systému, dojde-li k selhání, bolestnému traumatu či velkému otřesu zavedeného řádu, v zájmu uchování či znovunavrácení zdraví je třeba nejprve pravdivě pojmenovat, co se stalo. Poté je možné pochopit, odpustit, je-li třeba i oplakat své ztráty a pohnout se dál. V rodinách, kde reflexe neprobíhá, dochází k zablokování vývoje. Pod povrchem se hromadí negativní emoce. Typicky je vybrán jeden vhodný člen jako „identifikovaný pacient“, do nějž se problém projektuje a za své symptomy je trestán. Ve skrytu ale trpí všichni.

Něco obdobného se nyní odehrává v celé společnosti. Místo upřímné reflexe nastalo Velké Mlčení. Neočkovaní lidé, kteří byli diskriminováni, dehonestováni a mnohým dokonce hrozila i výpověď z práce, se nedočkali vůbec žádné omluvy. Naopak v mnoha očkovaných lidech hlodá nejasné tušení, zda celá vakcinace nebyla velkým lékařským experimentem a zda nebude mít nějaké zdravotní následky. Veřejně se o tom ale nemluví, a kdo s tím začíná, je označen za dezinformátora, člověka, který pro potěchu svého ega

vytváří problémy či dostane jinou dehonestující nálepku. Dotáhne-li vláda do konce zákon o dezinformacích, budou kriticky uvažující a vystupující lidé moci být potrestáni státem.

Přitom se ukazuje, že díky proběhlým událostem a tomu, že nedošlo k jejich kritickému zhodnocení, existuje velká část populace, která zcela ztratila víru v lékaře, vládu a v zásadě v celou západní, euroamerickou civilizaci. Zařídí se podle sebe, a těžko říci, jak to bude vypadat. Něco ale může naznačovat například to, že v mém rodném městě nedávno proběhla vážně míněná přednáška na téma „Jak mluvit s plochozemci?“ – rozuměj lidmi, kteří věří, že Země je placatá.

Považuji za symptomatické, že i prezidentští kandidáti se otázce reflexe pandemie věnovali zcela okrajově či vůbec. Na otázky zaslané Iniciativou 21 reagovali pouze dva a žádný z favoritů. Ostatní se omluvili, že nemají čas či neodpověděli vůbec. Je to totiž nepříjemné a nepohodlné téma.

Bohužel ale existují pouze dva způsoby, jak prožívat bolest –dobrý a špatný. Dobrý způsob znamená ji vědomě přijmout, prožít a (možná až po uplynutí nějaké doby) být vděčný za možnost se poučit a růst. Špatný způsob znamená přesunovat vlastní zodpovědnost na někoho jiného, mlátit kolem sebe anebo strčit hlavu do písku a dělat, že se nic neděje. Společnost, která se nechce podívat na své chyby, je odsouzena je opakovat, a to ve stále horší a horší formě, eventuálně vytáhnout gilotinu a nechat proběhnout pár exemplárních poprav.

Nedávno jsem shlédla dánský film o vánočním setkání jedné mírně problematické rodiny. Dánové, mistři pokrytectví a společenských úsměvů, se křečovitě usmívali, náročné momenty a konflikty přecházeli a byli v pohodě až do okamžiku, kdy pružinka praskla. Poté na sebe začali zcela bez zábran ječet, veškerá rodinná tajemství vyplouvala na povrch a kostlivci vypadávali ze skříní. Film v zásadě končí smířením, ale je otázka, zda by tomu tak bylo i ve skutečném životě.

Stejně jako v rodině usmívajících se Dánů i u nás došlo k přehmatům, lhaní a nezpracovaným křivdám, ovšem na neporovnatelně závažnější kolektivní úrovni. Je na čase zvednout hlavu a začít mluvit. Byly restrikce nutné a ospravedlnitelné urgentností situace, nebo došlo ke zneužití moci z různých, například i finančních důvodů? V mnoha ohledech se posunula společenská norma. Chceme si z toho něco nechat? Jak je to třeba s nošením roušek v případě nachlazení a jiných respiračních virů – má nachlazený člověk zodpovědnost za zdraví ostatních i za cenu toho, že se mu hůře dýchá a nošení roušek je obecně zdraví škodlivé, nebo mají ostatní lidé zodpovědnost za stav svého imunitního systému?

Dá se ještě věřit elitám, kontrolním a regulačním úřadům, médiím?

Doba pandemie byla také dobou pokrytectví. Valná většina lidí nevěřila v nutnost a prospěšnost nošení roušek či respirátorů a všichni jsme nesčetněkrát zažili situace, kdy je lidé včetně vrcholných politiků odkládali, pokud si mysleli, že nejsou pozorováni, jako třeba v kině po setmění. Co s lidmi dělá takové pokrytectví a jak jsme ho mohli dopustit?

A chtěli bychom to tak i příště?

Pojďme si tyto otázky klást a pokoušet se nacházet poctivé odpovědi. Jinak je totiž zodpoví k naší škodě někdo jiný.

Kamila Hronová
psycholožka

